

Kaie Kõrb: end praegu õpilase rolli asetades jääsin ilmselt väga hätta

Tallinna Balletikooli juht ja endine priimabaleriin Kaie Kõrb rääkis Teater. Muusika. Kino. intervjuus, et tänapäeva noored on teistsugused ja mõtlevad teisiti ning tõdes, et balletidistsipliinis on praegu lapsi tööle saada üpris keeruline.

Sa tulid Tallinna Koreograafiakooli õppima Kohila Keskkoolist, esimesse klassi läksid aga hoopis väiksesse Hageri kooli. Kas oli raske kohaneda?

Hageri kaheksaklassilises koolis olid väiksed klassikomplektid ja toredad õpetajad. Kohila Keskkoolis oli mul aga raske, sest seal olid suured klassid — umbes kolmkümmend õpilast, kuigi mulle tundus, et neid on sada. Läksin sinna kolmandasse klassi. See oli minu elus tohutu muutus. Ma istusin viimases pingis, ei paistnud teiste õpilaste tagant välja ja õpetaja peaaegu ei märganudki mind. Aga me tegime seal ühe suure poisiga akrobaatilist kava ja mingil määral sain ma nii ikkagi pildile. Meid kutsuti Suureks Peetriks ja Kaieks. Sealt need balletiinimesed mu leidsidki. Ja kui ma esimesel katsel koreograafiakooli sisse ei saanud, astusin spordikooli.

Mis puudutas õppimist spordikoolis, siis kadusin ma seal samamoodi ära. Mind ei nähtud, ei tahtud näha. Ma käisin sageli võistlustel ja pidin palju koolist puuduma. Ma ei osanud iseseisvalt õppida, elada tuli internaadis. Kodus aga oli õde mulle alati toeks olnud.

Sa õppisid Tallinna Koreograafiakoolis aastail 1972–1980. Praegu on selle kooli nimeks Tallinna Balletikool. Millisena mäletad sina tolleaegset koreograafiakooli, oma eriala, õpilaste omavahelisi suhteid?

Eks seda ole natuke raske mäletada. Esiteks elasid ma kooliaja esimesed aastad taas internaadis. Tol ajal nimetati seda just internaadiks, mitte õpilaskoduks. Internaat asus siis toomkiriku kõrval. Ma mäletan ennast sellise väikse ja saamatuna. Mulle tundus, et minu ümber on kõik julged lapsed. Minuga koos tuli spordikoolist koreograafiakooli õppima mu sõbranna Merike. Tema oli hakkaja, mina olin harjunud ema käekõrval käima. Ma

kultuur.err.ee

Teater Vanemuine
Eesti Rahvusballett
Mare Tommingas
Linnar Looris
Teater

ei jõudnud ära imestada, kuidas mõned minuvanused lapsed oskavad üksinda Balti jaamast üles Toompeale tulla ja iseseisvad olla. Mulle oli see aeg nagu teokarbist välja ronimine ja maailma avastamine.

Koreograafiakoolis võttis sinu suhtumine õppimisse aga uue suuna?

Seal hakkas mulle õppimine meeldima. Klassid olid väga ikesed, mind nähti ja märgati, ma tundsin, et olen olemas. See ei olnud ainult balletitund, mis mulle meeldis, kõik õpetajad olid toredad. Eesti keele õpetaja Sirje Orvet hoidis mind väga, samuti Angela Rudi, kes on meil veel praegugi natuke balletikoolis tööil. Meie aineõpetajad olid nõudlikud, aga minu meelest olid nad nagu emad, nad hoidsid nii mind kui kogu klassi väga. Üksnes ajaloo õpetajaga ei leidnud ma kontakti ja tema aineka ei kõitnud mind.

Esimesel poolaastal oli meie balleti õpetajaks Malle Rätsep, kes lubas tunnis teha kõik, mida tahtsime. Mäletan, et kord istusin ma tunnis tugipuu peal ja oleksin sellelt ää repeatl pea lõhki kukkunud. Siis oli õpetaja natuke kuri ka. Pärast poolt õppeaastat oli aga üks kontrolltund, kus avastati, et me ei ole mitte midagi õppinud ega end üldse pingutanud ... Rätsep polnud ilmselt õpetajaks sobiv ja me sattusime Ilse Adussoni käe alla. Seal sai alguse arusaam, et tuleb tööd teha ja pingutada. Me ju kõik tahtsime tantsida. Unistused olid suured, aga kohale hakkas jõudma ka see, mida ta hindab tegelik balletielu.

Tänu sellele, et ma kordasin koreograafiakooli astudes neljandat klassi, tekkis mul kontakt iseendaga. Ma sain aru, et ma olen õigel ajal õiges kohas. Nii, nagu ma olen maailma enneaegselt sündinud, nii ei saanud ma ka algul üldse aru, mis minuga toimub. Koreograafiakoolis läks mu matemaatikahinne korraka viie peale, hakkasin kõigest aru saama.

Kooli kunstiline juht oli siis vist Ago Herkül?

Tol ajal oli kooli direktor Verner Loo ja kunstiline juht Ago Herkül. Meenutan teda väga hea tundeaga. Ta oli hästi sõnakas ja range, aga samas oma ala professionaal, kes teadis, mida ta tahab ja nõuab — müts maha tema ees! Kord tuli mul mõte

hakata ennast näljutama, et saledam välja näha. Ta kutsus siis mu ema kooli. Jutt oli väga konkreetne — laps kas hakkab sööma või mitte, ja kui ei hakka, siis selles koolis õppida ei saa. Seisin ukse juures ja kui mul paluti lahkuda, keerasin selja. Olin kangust täis ja ütlesin, et ma ikkagi ei hakka sööma.

Ega ma ennast otseselt näljutanudki, pigem oli asi selles, et mul polnud piisavalt raha, et endale midagi maitsvat osta. Koolitoidud aga ei maitsenud mulle, ma ei söönud liha sellisel kujul ja peitsin toidu ära. Internaadis oli tol ajal üks kokk, kes meid enne sööklasti välja ei lubanud, kui keegi oli söödud. Mul oli kilekott taskus ja nii ma peitsin neid lihatükke. Kokk vaatas mind ja küsis vene keeles: "Tõ vsjo pokušala, da ?" — "Kas söid keegi ära, jah?" Mina olin näost punane ja aur tuli taskust välja... Õnneks elas internaadi õuel üks suur koer, kes selle liha siis endale sai.

Missugune tundus väikestele tüdrukutele elu internaadis?

Internaadielu oli päris karm. Koju lubati meid üksnes iga kahe nädala tagant. Seal oli ka komandant, üks kuri tädi... Igal laupäeval tehti katlaruumis sooja vett, et me saaksime oma riideid pesta. Muidu oli külm vesi. See oli päris jube, ennast ja hambaid küll veega pesta — ja ega ma eriti pesnudki.

Millal lavapraktika algas?

Lavapraktikast mäletan, et madalamates klassides me lavale ei saanud, sest teater oli remondis. Koreograafiakoolil olid tol ajal kooli omad lavastused, kus õpilased said esineda. Ma mäletan Enn Suve lavastust "Kullaketrajad", mis esietendus 1976. aastal. Me tantsisime seal linde, mingit lastetantsu ka. Mäletan ka "Chopinianat", selle lavastas Niina Belikova. Aasta oli siis 1978. Me seisime reas ja saime lavastaja käest tihti riielda; ta oli väga põhjalik oma nõudmistes. Töö sellega oli päris karm, aga lõpuks tuli välja väga tasemel lavastus.

Kooli lõputöö, Tuhkatriinu rolli valmistasid sa ette legendaarse Liia Leetmaaga?

Enn Suve "Tuhkatriinu"-lavastus tuli välja 1979. aastal. Mind valmistas, jah, ette Liia Leetmaa. Minu klass oli ilmselt viimane, kes sai veel Leetmaa kätt tunda. Mu oma erialajuhendaja Tiiu

Randviir ei saanud aeg-ajalt mingil p õ hjusel tunde teha ja Liia Leetmaa asendas siis teda. Ma v õ rdleksin Leetmaa tunde m õ nes m õ ttes isegi Marina Semjonova klassikalise tantsu treeningutega Moskva Suures Teatris, kuhu mul oli juhus sattuda. Need Marina Semjonova tunnid olid tehniliselt üliirasked.

Ka Leetmaa oli tohutult n õ udlik, kuni k õ ikide piasjadeni: " Vot see oli halb ja vot see oli halb ...". Ta v õ is ühte asja korrata tuhandeid kordi ja hommikust õ htuni t õ öd teha. Tema antud kombinatsioonid olid ka sellised vana kooli moodi. Me vihtusime teha palju sellist tehnikat, mida praegu enam ei tehta.

"Tuhkatriinu" rühmaproove tegi Enn Suve, aga sooloproove viis lä bi Leetmaa.

Ma m äletan, et luuaga variatsiooni muudkui kordasime ja kordasime... Kü ll ma p ühkisin ühte- ja teistpidi, talle ikka ei meeldinud ja ta ü tles: "Stopp, Kaie, ei olnud hea!" See oli l õ putu trenn... Ma pidin seda luuda vaatama kü ll ü helt, k ü ll teiselt poolt, k ü ll tagant, k ü ll eest, aga ikka ei olnud hea. Kuni ta l õ puks ü tles, et n üü d on t õ esti hästi. Ma sattusin talle isegi kord külla, lausa tema koju. Ta oli tegelikult tohutult hea ja südamlilik inimene, aga meeletult n õ udlik oma erialal, erakordselt värvikas ja andekas isiksus.

Arvan, et see osa minu õ pingutest on kuldav äärt. Tiiu Randviir v õ imaldas seda, ta ise tantsis veel tol ajal. Ma arvan, et mul vedas v äga sellise v õ imalusega. Liia Leetmaa oli see, kes õ petas mulle peenemat tehnikat. Tänu temale sai mu tantsutehniline vundament tugevam.

Aga milline oli Tiiu Randviir õpetajana?

Tiiu on kooliajast saadik kujundanud minu loomingulist elu tohutult, ehkki ta ei seisnud mu k õ rval kuigi kaua pärast kooli l õ petamist. Ta oli meie kursusele suur eeskuju. Ka tema oli väga range. Tänapäeval ei karda lapsed õ petajaid, aga meie kartsime ikka väga oma õ petajaid. Tiiu Randviir oli meile suur autoriteet ja meil oli üldse suur austus oma õ petajate vastu.

Teatris hakkasin tööle hoopis Helmi Puuriga, aga oli tore, et Tiiu käis ikkagi aeg-ajalt meie proove vaatamas. M õ nikord tegi ta mulle märkusi ja v õ is olla väga karm. Tagantjärele m õ eldes tean, et see oli v ä ga õ ige, sest inimene, kellega sa kogu aeg

töötad, harjub sinu vigadega ära. Aga kui tuleb kõrvalt teine inimene, siis see määrkab väärskelt kohe mingeid vigu.

Ma mäletan ühte "Luikede järve" etendust. Oli umbes aasta 1986. Enda meelest tegin ma kõike väga hästi ja arvasin, et nüüd tuleb Tiiu ja ütleb: "Kaie, sa oled super!" Tiiu tuli garderoobi — ja istus. Mul langes üda saapasäärde. Ja siis ütles ta väga tõsiselt: "Sa pead muidugi ise valima, mida võikuidas sa teed, aga kui sa nii mustalt hakkad tantsima, siis ikka mõtle, kas nii on mõtet!" Ma olin sel hetkel tumm. Kui ma hiljem selle etenduse videot vaatasin, sain aru, millest ta rääkis. Ja enamus asju, mida ta on õelnud, isegi mõne artikli või muu asja kohta, on andnud mulle väga targa tõuke ja pannud mind mõtlema.

Ta ei õelnud, mida teha. Pigem andis märku, et midagi on valesti. Olen talle tohutult tänulik. Tiiu Randviir on mind väga palju mõjutanud. Me oleme siiani väga head sõbrad ja ta teeb ikka veel meil koolis vahel praktikatunde. Kui tal Balletikoolis oma klass oli, kutsus ka mind alati oma tunde vaatama, kuulas minu määrkusi, seda, mida mina nägin. Selles osas on ta tark naine.

Balletti õpitakse väga kaua. Kuidas saavutada selline pühendumus juba varases lapsepõlves? Meie kartsime omal ajal õpetajaid ja tants oli püha. Praegu on teised vahendid. Kuidas sina seda näed? Nii õpilase kui õpetajana?

Kui ma asetaksin end praegu õpilase rolli, jääksin ilmselt väga häätta. Tänapäeva noored on hoopis teistsugused ja mõtlevad teisiti. Maailm on nii palju muutunud. Kui ma täna räägin õpilastele, mida mina olen üle elanud, siis nad kuulavad mind küll, aga see on neile nagu mingi muinasjutt. Ajad, maailm ja mõtlemine on muutunud, neid kunagisega võrrelda ei saa. Noored on targad, nad on mõtlejad, iseseisvad ja see sõltumatu olek on tegelikult väga äge. Aga balletidistsipliinis on päris keeruline praegu lapsi tööle saada. Siiski, lapsed töötavad, peaaegu kõik, on erandeid, aga nad töötavad.

Tänapäeval ei kohta nii tihti fanaatilist armastust balleti vastu, või nagu sina ütled — pühendumust, seda, et noor inimene pühenduks ainult ühele asjale. Võimalusi ja ahvatlusi on nii palju. Valikuid on palju ja noor mõtleb, et kas ta tahabki üldse tantsida teatris balletirühmas või on hoopis mingid teised ja

paremad valikud.

Kunagi ütles Tiiu Randviir, et esimesel septembril lapsed tulevad, naeratus nä ol, nad on õ hinas ja tuhinas, aga järgmisel päeval see naeratus kaob... Ka minu naeratus algul kadus, kui ma läksin balletisaali ja pidin trenni tegema. Naeratus kadus, sest reaalsus j õ udis kohale, see, mida see k õ ik tähendab, aga minu soov tantsijaks saada ei kadunud.

Ma ütlen ikka oma õ pilasele: "Kui sa ise tahad tantsida, mitte ema v õ i vanaema p ärast, siis tee seda!" Ja kui see soov on, siis tuleb seda hoida nagu kullatü kki peopesal ja mitte kergesti alla anda. Tänapäeval vanad kurjad meetodid ei toimi... kuigi vahel ikka toimivad ka. Praegu peab õ petaja pöörama tähelepanu sellele, kuidas õ pilasele läheneda. Erinevatele lastele tuleb leida erinev lähenemisviis ja sa pead õ pilast tunnetama. Õpetaja ülesandeks on lapse isiksuse toetamine, seda ei tohi mitte kuidagi maha suruda. Praegustele pedagoogidele esitatakse hoopis suuremaid nõ udmisi, õ petaja on koos õ pilasega pidevas arengus, j ää des samas nõ udlikuks. Õpilasi tuleb suunata ja meil on hea v õ imalus pakkuda balletikoolis neile erialast välja õ pet klassikalise balleti ja kaasaegse tantsu alal.

Paradoksaalne on see, et kuigi tol ajal mingis mõttes suruti isiksust maha, siis ometigi oli isikupäraseid tantsijaid rohkem. Tänapäeval on neid palju keerulisem balleti juures hoida. Mis on põhjus?

Ma ei tea vastust. Tol ajal hakati väga varakult otsima nii- õ elda staari. Kui see avastati, siis eriala õ petaja pööras talle ka suuremat tähelepanu. Minul oli lihtsalt väga hull soov tantsijaks saada ja seda ka märgati. Ma tahtsin nii väga konkursile minna ja mu silmad särasid iga v õ imaluse peale. Ka praegu on sä rasilmseid õ pilasi, kes seda väga tahavad ja kes küsivad, kas õ petaja saaks temaga m õ nda variatsiooni harjutada. Pedagoogid teevad seda suurima heameelega. Ehk m õ jutab neid see, et kui nad lä hevad teatrisse tööle, siis k õ igepealt satuvad nad tantsima rühma. M õ ningail juhtudel jäävad nad sinna liiga kauaks.

Minul oli õ nn juba esimesel aastal panna ennast proovile ka solistina. Minu oma õ pilane Marita Weinrak l õ petas kooli v õ

imeka baleriinina. Ma lootsin väga, et teda märgatakse juba esimesel aastal ja antakse v õ imalus ka soolot tantsida, kuid nii ei juhtunud. Noortele tuleb anda v õ imalus. Mina ju olen olnud ka see kuues luik teiste seas, aga mulle anti v õ imalus õ ppida. Praegu tahetakse k õ ike kohe saada. Marital on olemas selleks nii hing kui tehnika, nii musikaalsus kui ilu. Ma n äen temas senini tohutut potentsiaali.

Tänapäeva teatrielu on teistsugune, ei julgeta v õ tta riske. Soovitakse nä ha laval k üpsemat tantsijat. Maailmas on konkurents ja valikuv õ imalus niiv õ rd suur. Marina Kesler ü tles kord v äga ilusasti, et kui kümne aasta jooksul sü nnib Eestis üks priimabaleriin, siis see on juba väga suur kingitus. Tallinna Balletikool teeb omalt poolt k õ ik, et meie praegune Rahvusballeti juht Linnar Looris oleks meiega rahul ja sooviks meie kooli l õ petajaid teatrisse t õõle v õ tta.

Keda hindad praegu noortest solistidest?

Õnneks on meil olemas Ketlin Oja ja Anna Roberta, m õ lemad v ä ga huvitavad noored solistid. Anna Roberta "Luikede jä rves " oli mulle t äielik avastus. Talle pole looduse poolt kü ll k õ iki eeldusi antud, aga meie v äikese vabariigi jaoks on ta t õ eline leid. See "Luikede järv" läks mulle väga hinge. Ketlin Oja on samuti vä ga huvitav noor tantsija, ta k õ idab mind vä ga "Uinavas kaunitaris", "Pä hklipurejas " ja "Giselle'is".

Kui keegi sinusse usub ja sul on olemas tahe, siis tuleb ka loomulik anne nähtavale. Kui loomulik anne jääb kasutamata, on praeguses suures konkurentsisis väga raske areneda. Kui ma hakkasin tantsima Mai Murdmaa lavastustes, ei saanud ma algul aru, mida ta tahab, aga ta uskus minusse ja seet õ ttu kasvas eneseusk minulgi.

Kas võiksid rääkida ka Helmi Puurist repetiitorina?

Esimesel korral ei v õ etud mind koreograafiakooli vastu, aga pärast sattusid mulle koolis õ petajateks Ilse Adusson ja Tiiu Randviir ning teatris repetiitorina Helmi Puur. Temaga töötamine oli nagu vaikselt trepist üles ronimine. Ta oli väga rahulik ja t õ i minu tantsu lisaks emotsionaalsusele ka filigraansust. Ta oli v ä ga t äpne, näiteks selles, kuhu suunata silmavaade, ja muudes detailides ning pisiasjades. Nendest pisiasjadest kasvab välja

terviklik tunnetus, mis omakorda kujundab rolli. Vahel olid mu partnerid proovis närvis ja endast vältimas, Helmi aga suutis alati rahulikuks jääda. Kui Viesturs Jansons tuli teatrisse, aitas Helmi Puur tal jalalabad palju paremaks töötada. Helmi töötas kavalalt, targalt ja heasüdamlikult. Ega ilmaasjata võeldas, et headus võidab kurjuse.

Sa küll ütlesid, et sul oli Mai Murdmaast algul raske aru saada, aga Mai kaasaegne lähenemine erinevatele teemadele balletitehnika ja esteetika kaudu on sindki puudutanud. Päris kindlasti inspireerisid sa teda. On ju lavastusi, mis on tehtud spetsiaalselt sinule. Ja ka vastupidi, tema inspireeris ka sind. See on sünergia, mis tekib lavastaja ja tantsija vahel. Tantsus on seda raske sõnadesse panna, aga ehk oskad sa seda kirjeldada?

Esimene roll, mida Mai mulle oma lavastuses pakkus, oli Karske neiu "Eesti ballaadides". Selle esietendus oli 1980. aastal. Ma pidin asendama Katrin Kivimäge ja osa kahe päevaga selgeks võtma. Alguses ma ei saanud sellest rollist aru. Meesrüümlas hantsis mu ümber ja lauljad olid laval ning see oli väga võimast. Mai jäi vist mingil määral minuga rahule, aga mingit erilist tulemust ma ei tunnetanud. Mulle see osa eriti ei meeldinud, ma mõtlesin endast enne kui ikka kui klassikalisest tantsijast. Tantsisin Karsket neidu küll mitmel korral.

Pärast seda andis Mai Murdmaa mulle võimaluse tantsida Vivaldi muusikale lavastatud balletis "Aastaajad", mis esietendus 1976. Ma tantsisin koos Janis Garancisega Suve. See oli väga raske osa, aga muusika meeldis mulle tohutult ja seal sain ma ikkagi varvastel olla. Mul ei olnud siis veel piisavalt võimeid ja jaksu selleks rolliks. Kuid neid rolle tuli juurde ja sellega koos kasvas ka minu võimekond.

Mai oli tol ajal nii peaballettmeister kui trupijuht. Juba esimesel aastal teatris, kevadhooajal 1980/81 oli mul võimalus tantsida oma unistuste rolli "Luikede järv". Seda lavastasid Natalia Dudinskaja ja Konstantin Sergejev. Mai Murdmaa uskus trupijuhina minusse.

Sealt liikusime edasi, ma sain tantsida palju klassikat, aga paralleelselt ka Mai Murdmaa koreograafiat. Mulle oli teatritöö huvitav, sest oli palju erinevaid lavastusi. Mulle meeldis

tolleaegne töökorraldus: hommikul olid treeningtunnid ja proovid, siis päevane paus ja õhtul jälle kümneni proovid või etendus. Meil olid tohutult pikad tööprotsessid, Maiga tegime kahe- kuni kolmetunniseid proove. 1983. aastal tuli välja Aleksandr Glazunovi ballett " Raimonda " , mille samuti tõid lavale Natalia Dudinskaja ja Konstantin Sergejev. Mai oli väga avatud, koostöö temaga arenes aastatega. See oli nagu üks toores roheline õun, hakkas küpsema, küpses ja küpses ja ma usun, et isegi Mai ei märganud, kuidas me lõpuks omavahel põimusime. Kui teatrisse tuli Viesturs Jansons, keda Mai tundis varasemast ajast Läti Rahvusooperist, muutus see koostöö veelgi lähedasemaks.

1982. aastal tuli välja Mai Murdmaa lavastus "Tulilind", kus sina tantsisid nimiosa.

Need tööprotsessid olid väga huvitavad. Siis olid meil ikka tõeliselt pikad proovid. Mai ei lavastanud mitte kunagi sammukaupa, üks-kaks-kolm-neli. Me kuulasime muusikat ja tunnetasime kogu tantsu muusikas läbi. Mai andis alati vabadusi, võttis minu improvisatsiooni vastu. Ja kui talle miski ei meeldinud, siis otsisime koos. See oli tõesti suure algustähega koostöö. Mai andis oma ja mina oma ja kokku tuli see, mida Mai tahtis. On tõeline kingitus, kui sa saad endale koreograafi, kes sinu peale mõeldes lavastab, sind usub, tunnetab ja sind läbi näeb. Ta on mõnikord ka meeletult vihastanud, proovides on juhtunud kõike. Vahel ajab sind mõni asi lihtsalt naerma, aga siis on ta ka kärgatanud...

1992. aastal Skrjabini muusikale lavastatud " Tuleingel " oli selline pähekkel, mille puhul ma ütlesin, et mina sellega hakkama ei saa. Mida ma ka ei teinud, see ei rahuldanud teda. Ta nõudis proovides esimesest minutist peale, et ma tantsiksin täie emotsiooniga, kuigi ma ei teadnud veel oma sammude järjekordagi. Selle lavastuse päästis minu hambapõletik, millega pidin olema nädal aega kodus. Ma võtsin kätte Brjussovi raamatu " Tuleingel " ja lugesin selle ühe ööga läbi. Elasin selle läbi, mis raamatus toimus. Mulle meeldis see raamat väga, kuigi Mai oli öelnud, et tema lavastus ei ole raamatu järgi.

Ma ei öelnud Maile, et olin vahepeal raamatut lugenud, aga kui me siis proovis kohtusime, jäi ta lõpuks minuga rahule: " Vaat nüüd juba tuleb, vaat nüüd ma näen, et siin on hästi! " Ma

ütlesin talle alles pärast esietendust, et lugesin raamatu läbi ja tunnetasin oma rolli selle kaudu. Ükski ik, mis rolli ma ka pole teinud, olen alati ka vastavaid teoseid lugenud, ja kui vaja, siis ka uuesti ja uuesti. Igale rollile annab raamatu lugemine värvi juurde. Tundub küll, et juba tead, aga iga kord, kui uuesti loed, leiad kirjandusest mingi uue nüansi, mis tantsus lisab värvi ja loob uusi nüansse. Mulle oli see ülioluline.

Mai lavastustest meeldis mulle tohutult Kuldar Singi "Surma ja sünni lauludele" loodud "Karje ja vaikus" 1986. aastal. See tööprotsess puudutas mind väga. Kõige vähem Mai ballettidest kõitis aga "Tulilind". Ma ei suutnud seda füüsiliselt nii tantsida, nagu Maie ette kujutas. Ma ei nautinud selle tantsimist, sest see oli meeletult raske.

Minu lemmikuks oli aga Eduard Lazarevi koreograafilisele fantaasiale lavastatud "Meister ja Margarita", mis esietendus 1985. aastal. Mina tantsisin Margaritat. See oli etendus, mida ma alati ootasin ja mida ma tohutult nautisin.

1992. aastal taasesietendunud "Võlumandariin" Bartók'i muusikale, millega käisime reisidel, oli samuti väga huvitav lavastus. Maie kohe oskas teha selliseid lavastusi, mis olid küll tehniliselt rasked, aga ma ei mõelnud siis tehnikale, vaid lihtsalt tundsin igast liigutusest mõnu. Me ju ikkagi tantsime selleks, et tantsida. Me ei lähe ju lavale tööd tegema. Maie oli neid kompvekke ikka päris palju. Selliseid nagu tema sünnipäevajärgne saajandis üks ja meie oleme veidi ärahellitatud nii hea lavastaja-koreograafiga. See oli aeg, kui [Estonia balletil](#) oli oma nägu.

Kunsti rakendatakse sageli ideoloogilise vankri ette. Ballett oli nõukogude ajal nii riigi visiitkaardiks välismaal kui ka relvaks. Balletid muutusid siis sisult heroiliseks, mis mõningatel juhtudel mõjutas ka klassikalise balleti esitamist. Kuidas jõuda balletis orgaanilisuseni, kui me teame, et klassikalise tantsu tehnika seda oma olemuselt üldse ei ole?

Nõukogude ballett oligi väga tehniline ja heroiline. See on balletis pigem ajastu, maitse ja maneeeri küsimus. Hea vana kooli näiteks tooksin tolaaegse Kirovi-nimelise [teatri](#) esitust, kus oli ja on maitsekas tants, liigutused on väljapeetud ja puhtalt esitatud. Eesti on läbi aegade silma paistnud oma hea kooliga. Meie

artistid on olnud alati nõutud tänu oma heale ja maitsekale esitusele.

Ma teen sügava kummarduse sellele pedagoogide plejaadile, kes meil siin on olnud. Nad on arendanud nii koolkonda kui tantsu esteetikat. Võtsin uhkuse ja tänutundega üle kooli, et jätkata eelmiste põlvkondade tööd. Ka tänapäeval oleme me konkurssidel kiita saanud just oma hea kooli, maitse ja maneeride eest. Balletis on väga lihtne üle pakkuda. Me väldime seda, sest eesmärgiks on orgaaniliselt esitatud tants.

Kindlasti on tähtis tantsu puhtus, mida õpetas mulle ka Tiiu Randviir. Tantsu puhtus on see, mis areneb ka nüüdsel ajal jõudsalt edasi. Praegu paneb muretsema see, et puhtus ja tehnika on tantsus olemas, aga emotsionaalsus hakkab aina rohkem varju jääma. Kuidas hoida tantsu hingestatuna ka praegu? Publik ootab ja tahab ikkagi midagi ka hingele saada. Kindlasti on neidki inimesi, kes tulevadki vaatama tehnikat ja seda, kuidas midagi sooritatakse, aga kui vaatajana üldse mingit soojust või emotsiooni ei saa, siis on kahju. Vahel oleks ju tore ka hingeliigutusest mõni pisar poetada. Tähtis on, et tants sind puudutaks. Ma paneksin küll südamele tänastele ja tulevastele juhtidele, et nad püüaksid publikule pakkuda emotsionaalset tantsu, mis liigutab publiku südant.

Kui sa lähed praegu vaatajana saali, siis mida sa näed ja mida sa näha tahaksid?

Ma ootaksin rohkem seda, et meie oma publik tahaks teatrisse tulla ja et meil oleks rohkem laval oma kooli kasvandikke. Ükskõik mis rahvusest, aga et nad oleksid siin meie koolis õppinud ja kasvanud. Jah, see on keeruline ja ligid on teatritel väga kõrgele seatud. Paraku pole õpilane ju kohe kõige valmis, just nimelt artistina. Noori tuleks toetada ja näha, kellel neist on potentsiaali areneda. Meie õpetajatega püüame teha küll nii palju, kui suudame, et õpilased oleksid kooli lõpetades peaaegu valmis. Tehnilisi elemente ei pea teatris enam õpetama, see on kõigile koolis selgeks õpitud.

Ja meie kooli lõpetajad võiksid rohkem teatrites tööd saada. Ka praegu on minu lõpuklassis mitmetel lootust teatrisse saada. Vundamenti saame ikka luua meie oma kooli pealt ja seda peaks hoidma. On väga hea, et endistest tantsijatest

kasvab keegi repetiitoriks. Aga need andekad noored, kes võiksid siia jääda, lähevad siit ära, mööda maailma laiali. Neile peaks siiski andma võimaluse, kas või aastase lepingu.

Mare Tommingal ei ole palju võimalusi meie kooli lõpetanute jaoks. Samas saan ma ka temast aru, sest parimad võetakse Estoniasse. Ega ma ei kritiseeri Mare't, sest ta on suutnud hoida balleti järjepidevust Vanemuises. Seal on küll eri rahvustest tantsijad, aga trupil on oma nägu. Soovin, et praegused ja tulevased Eesti Rahvusballeti juhid püüaksid leida trupi oma nägu. Nii lavastajate kui tantsijate poolt. Meil on lavastajad Marina Kesler, Jevgeni Grib ja teised. Ma sooviksin, et neilegi antaks rohkem võimalusi. Praegune Rahvusballeti juht Linnar Looris seda ka plaanib.

Tallinna Balletikooli, mille direktor sa praegu oled, ootab ees suur muudatus, ta kolib kokku Tallinna Georg Otsa nimelise Muusikakooli ja Tallinna Muusikakeskkooliga. Maja ehitatakse, kolmas korrus juba kerkib. Milliseid sisulisi muudatusi see kaasa toob?

Vanas majas on järgmine aasta meil viimane. Äsja kuulutati välja, et selle ühise kooli direktoriks saab praeguse muusikakeskkooli direktor Timo Steiner.

Meie liigume ikka omal rajal, muusika ja ballett on omavahel lahutamatult seotud. Peame siin väikeses Eestis hoidma balletikultuuri elus. Tahame, et lastel oleks piisavalt võimalusi areneda ja et neil oleks avaram silmaring. Uues koolis on võimalustel need võimalused veelgi suuremad. Oleme kutsunud sinna erinevaid lõpetajaid. Püüame tantsumaailma arengu ja muutustega kaasas käia. Tahaks olla pildil — suurte koolide kõrval väikese koolina ree peal. Kui me peaksime reelt maha kukkuma, oleks raske sinna tagasi saada. Praegu me oleme ree peal.

Mis sind tänapäeva maailmas õnnelikus teeb?

Õnnelikus teebki see, et meil selline kool on ja et meil selline võimalus on. Mul on õnn olnud seda kooli arendada, minul ja minu meeskonnal. Olen õnnelik, et ma saan oma hingemaailma ja kogemustega olla nende laste ees, et mul on võimalus oma kogemusi edasi anda.

Kõike ei saa kirja panna, vaid tuleb põlvest põlve kogemuslikult edasi anda. Minule on neid kogemusi nii edasi antud ja mina teen seda omakorda. See on elav kogemus, mida ma olen saanud suurtelt tegijatelt ja see on asendamatu. Nii Natalia Dudinskajalt kui Maia Plisetskajalt kui kõikidelt nendelt, kes ütlevad sulle siin elus vahel ainult ühe lause, aga see jääb eluks ajaks meelde, inspireerib. Ma olen teinud koostööd paljude koreograafide ja repetiitoritega ja iga hetk, mille nad sulle pühendavad, on kui pärl.

Mul on hea meel, et meil on olemas see vahva balletikool ja et meil on väga palju sõpru, häid inimesi, kes meid toetavad ja aitavad. Üksi ei jõua meist keegi vankrit vedada. Ma loodan, et see toetus jätkub ka koostöös Estonia ja Vanemuisega. Meie kooli ukSED on nendele alati avatud. Olen alati valmis kaasa mõtlema, arendama, proovima, midagi muutma. Me teeme koos nii, et suudame edasi liikuda.

Olen alati püüdnud käia enda jaoks õiget teed. Teid, mida valida, on olnud väga palju. Ma olen inimene, kes kuulab südame häält. Ma tunnen ära ka hea partneri koostööks, selle, kas inimene teeb oma asja südamega või mitte, ja sealt sünnivad ka otsused. Kõik saab ikkagi alguse südame ja tunde tasandilt ja suure armastusega — ilma selleta ei ole elu.

Toimetaja:

Kaisa Potisepp

Allikas:

Teater. Muusika. Kino.